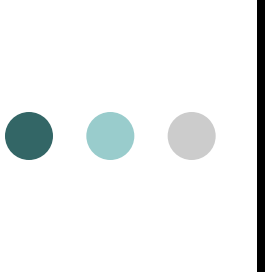

ТЕМА 1. Концептуальні засади міжнародної економічної діяльності

України

1. Сутність міжнародної економічної діяльності України.
2. Поняття відкритої економіки. Показники відкритості. Платіжний баланс України.
3. Форми міжнародної економічної діяльності.
4. Суб'єкти міжнародної економічної діяльності України.

Феномен міжнародної економічної діяльності виникає там і тоді, де і коли має місце перетинання кордонів митних територій такими реальними об'єктами, як:

- ▣ *товари;*
- ▣ *послуги;*
- ▣ *капітали;*
- ▣ *сировинні ресурси;*
- ▣ *люди.*

- **Міжнародна економічна діяльність – це цілісна система господарських зв'язків між національними економіками різних країн, належних до них або утворених ними суб'єктами господарювання, а також міжнародними організаціями, яка має характерні лише для себе взаємозв'язки, закономірності та реалізує ті специфічні інтереси, які пов'язані з використанням переваг міжнародного співробітництва, поділу праці та факторного розміщення.**

Зовнішньоекономічна діяльність

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про зовнішньоекономічну діяльність

від 16.04.1991 № 959-XII

Зовнішньоекономічна діяльність - діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами (Ст.1)

Стаття 4. Види зовнішньоекономічної діяльності

1. - експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
2. - надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності;
3. - наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;
4. - міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами;
5. - кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;
6. - спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;
7. - підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності;
8. - організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібної торгівлі на території України за іноземну валюту;
9. - товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
10. - орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
11. - операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку;
12. - роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської

Принципи міжнародної економічної діяльності

Загальні

Спеціальні

Національні

науковості

системності

взаємовигідності

Принципи суверенітету народу
України

Принципи свободи зовнішньоекономічного
підприємництва

Принципи юридичної рівності і
недискримінації

Принцип верховенства закону

Принципи захисту інтересів суб'єктів ЗЕД

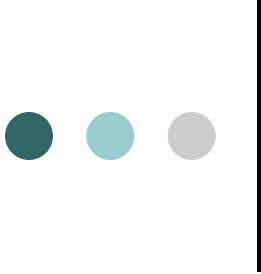
Принцип еквівалентності обміну

В статті 2 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” зі змінами і доповненнями основними принципами зовнішньоекономічної діяльності називають:

1. **принцип суверенітету народу України**, що полягає у його виключному праві на зовнішньоекономічну діяльність на території держави у відповідності до її законів; в обов'язку неухильно виконувати усі договори та зобов'язання України в галузі міжнародних економічних відносин;
2. **принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва**, що полягає у праві суб'єктів добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки у будь-яких формах, які прямо не заборонені чинним законодавством України; в обов'язку дотримуватись при цьому чинного законодавства України та у праві власності на одержані в ході такої діяльності результати;
3. **принцип юридичної рівності та недискримінації**, що полягає у рівності перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, у забороні обмежень дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів такої діяльності;
4. **принцип верховенства закону**, що полягає у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності тільки законами України, у забороні застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що у будь-який спосіб створюють менш сприятливі умови, ніж ті, які встановлені в законах України;
5. **принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності**, що полягає в тому, що українська держава забезпечує рівний захист вітчизняних та іноземних суб'єктів такої діяльності в Україні – у відповідності до вітчизняних законів та за кордоном – згідно норм міжнародного права; здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за кордоном у відповідності до національних та міжнародних правових норм;
6. **принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товару.**

Порівняльна характеристика економічних систем

Суспільство	Доіндустріальне	Індустріальне	Постіндустріальне
Спосіб виробництва	Задоволення фізичних потреб	Масове виробництво	Індивідуальне виробництво
Основний ресурс	Сировина	Енергія	Інформація
Тип виробничої діяльності	Первинний (видобуток)	Вторинний (виробництво)	Третинний (обробка)
Тип економічної організації	Община	Суспільство	Община
Базова технологія	Трудомістка (інд.праця, уміння)	Капіталомістка (машинні технології)	Інтелектуальна праця
Головний сектор економіки	Сільське господарство, риболовля, видобуток корисних копалин	Виробництво товарів, оброблювальна промисловість, будівництво	Транспорт, комунікаційні послуги, торгівля, страхування, охорона здоров'я, наука, освіта
Домінуючий тип виробництва	Дрібне виробництво, засноване на ручній праці	Крупні промислові підприємства, що працюють за рахунок еф. масштабу	Креативні підприємства
Характер взаємозв'язків	Взаємозв'язок людини з природою	Взаємозв'язок людини з перетвореною людиною природою	Взаємозв'язки з людиною
Організац. структура	Проста лінійна	Ієрархія	Мережа
Основні професії	Фермер, ремісник	Інженер	Науковці, техніки, висококв. спеціал.

Факторна забезпеченість як передумова міжнародної економічної діяльності

В сучасному світі дедалі більшу роль відіграють не первинні фактори спеціалізації (ними можна вважати ресурсо-кліматичні умови розвитку економіки, її забезпеченість робочою силою, землею тощо), а вторинні (історично сформований профіль національного виробничого комплексу, характер робочої сили, суб'єктивні рішення щодо розвитку тих або інших видів виробництва).

Забезпеченість окремими видами енерго-сировинних ресурсів

Залізна руда (загальні запаси 27,5 млрд т). Металургійні підприємства України в 2016 р. скоротили експорт металопродукції у вартісному вираженні через зниження цін на світових ринках прокату - на 1 млрд 67 млн дол США.

Марганцеві руди (2,5 млрд т (42,3% світових). Найбільше в Україні – Нікопольське родовище (початок розробки з 1886 р.)

Кольорові метали Україна має поклади титану та золота (Україна має найбільші в Європі ресурси і запаси титану. Державним балансом запасів корисних копалин України враховується 15 родовищ титану (з 40), які мають високий ступінь розвідки і промислового освоєння)

Вміст золота в родовищах України

- Мужіївське – 4,5-15; Сауляк – 5-10; Сергіївське – 7-8; Балка Золота – 6,2; Балка Широка – 4-7; Бобриківське – 2-9 г/тонну.

Особливе значення для української економіки має наявність великих родовищ **кам'яного вугілля** (розвідано покладів корисних копалин загальним обсягом до 80 млрд тонн)

Поклади **калійної, харчової, магнієвих солей, графіту, ртуті, каолінів, фосфоритів, кристалів кварцу, аметисту, топазу**

Родючі ґрунти України (Близько 45 млн га земель використовуються сільськогосподарськими підприємствами, понад 10 млн га належать до державного запасу та лісогосподарських підприємств.

Сприятливий для с/г та туризму клімат

Можливість використовувати відновлювальні джерела енергії

- Держави, що підпадають під категорію «країни, що розвиваються», мають різні економічні системи і різні рівні економічного розвитку. Їх об'єднує те, що всі вони **не відповідають критеріям розвинених держав.**

Терміном «країна, що розвивається»,
● характеризують держави з відносно НИЗЬКИМИ стандартами життя, недостатнім розвитком демократії, соціальних програм, забезпеченням прав людини, слабкою ринковою економікою, монополізмом, не розвиненою індустріальною базою, низким рівнем науки та технологій.

До цієї групи входять фактично всі країни східної Європи, Азії, Африки та Латинської Америки (за винятком «азійських тигрів» та декількох східноєвропейських членів ЄС, загалом 156 країн за класифікацією МВФ).

Серед країн, що розвиваються виділяють emerging markets

(ринки, що формуються)

Цим поняттям характеризують держави, які знаходяться на стадії стійкого розвитку та індустріалізації. Це ринки, які знаходяться на стадії переходу до ринкової економіки. Саме ці держави демонструють динамічний ріст економіки в порівнянні із загальносвітовими показниками. Теоретично, в міру зростання та стабілізації, ринки, що формуються переходять у категорію розвинутих (Сінгапур).

Україна, за міжнародною класифікацією, - країна, що розвивається (developing country). Основними експортними товарами є зерно, чорні і кольорові метали, хімікати, деякі види машин та устаткування.

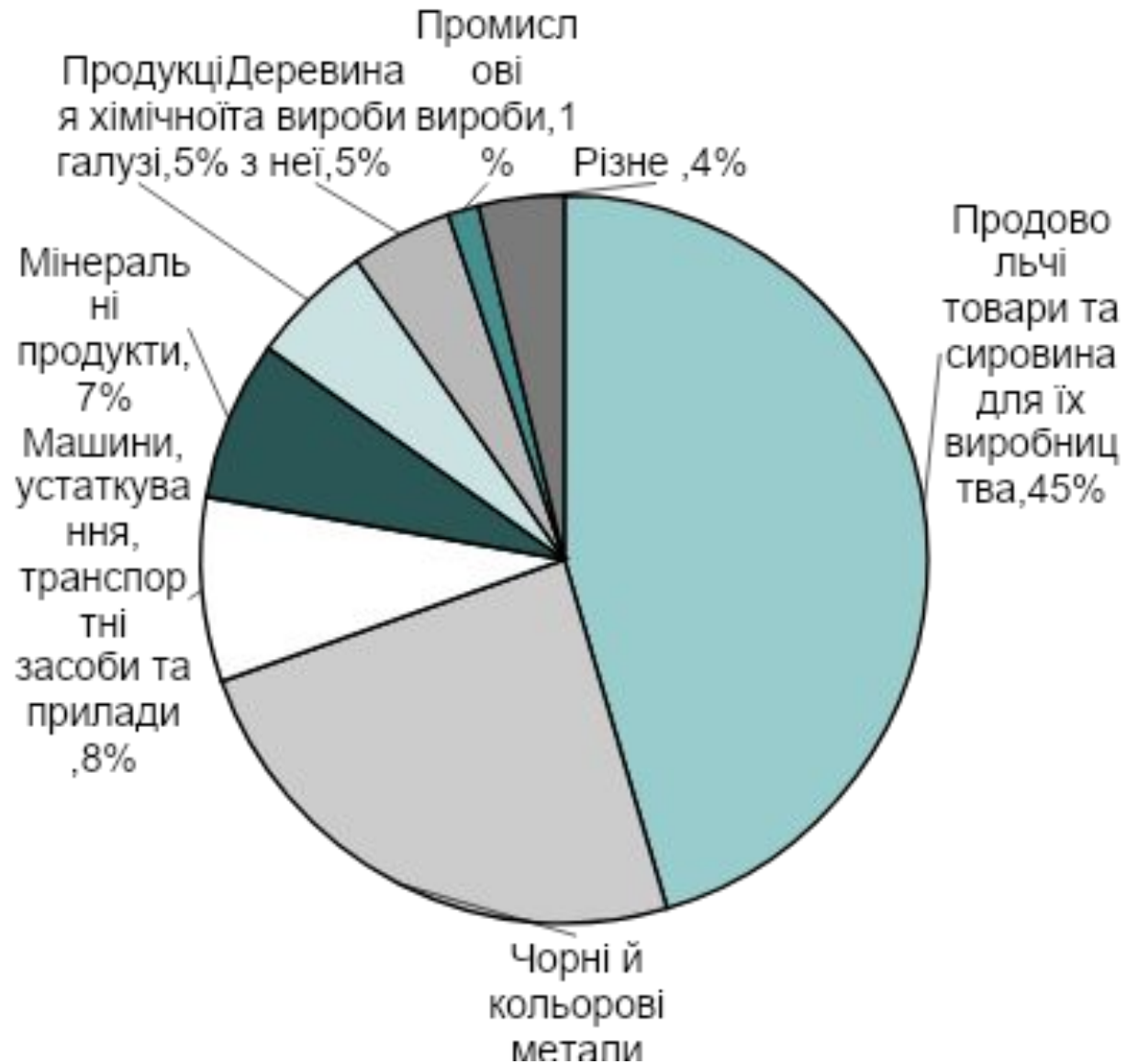
Основну частину імпорту займають енергоносії та деякі види машин і устаткування.

ВІДКРИТА ЕКОНОМІКА -

національний господарський комплекс, який бере участь у системі міжнародного поділу праці та опосередковує у результаті міжнародної діяльності вагому частину валового національного продукту, причому макроекономічна рівновага такого комплексу забезпечується за активної ролі міжнародного сектору

Товарна структура експорту у 2016 р., млн. дол. США

*ВВП = кінцеве споживання +
інвестиції + чистий експорт*

Головним індикатором економічного розвитку держав являється валовий внутрішній продукт. Лідерство за обсягами ВВП є важливою передумовою нарощування технологічної потужності держави та здатності реалізації інноваційної моделі розвитку.

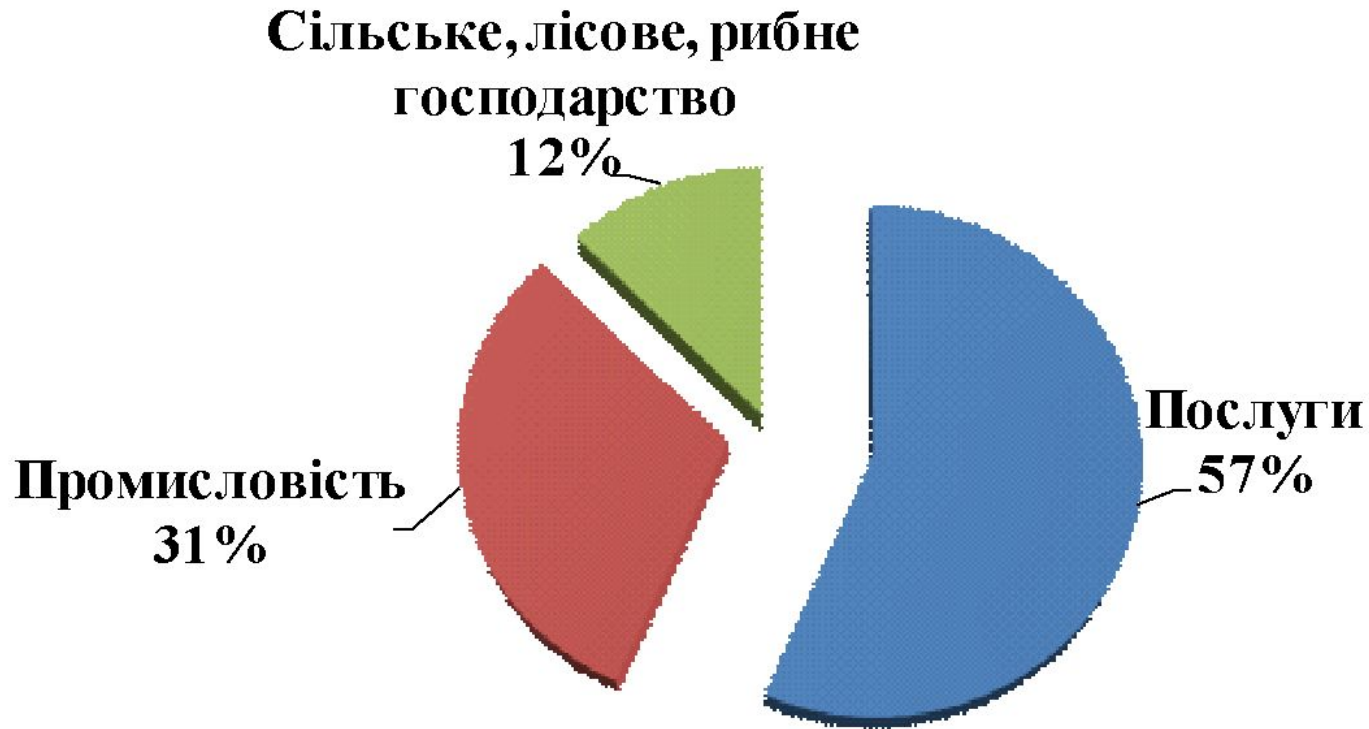
ВВП – центральний показник системи національних рахунків, який характеризує вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених резидентами країн за певний період часу.

Під кінцевим споживанням розуміють витрати вітчизняних господарств, державних установ та некомерційних організацій на товари та послуги індивідуального та колективного споживання.

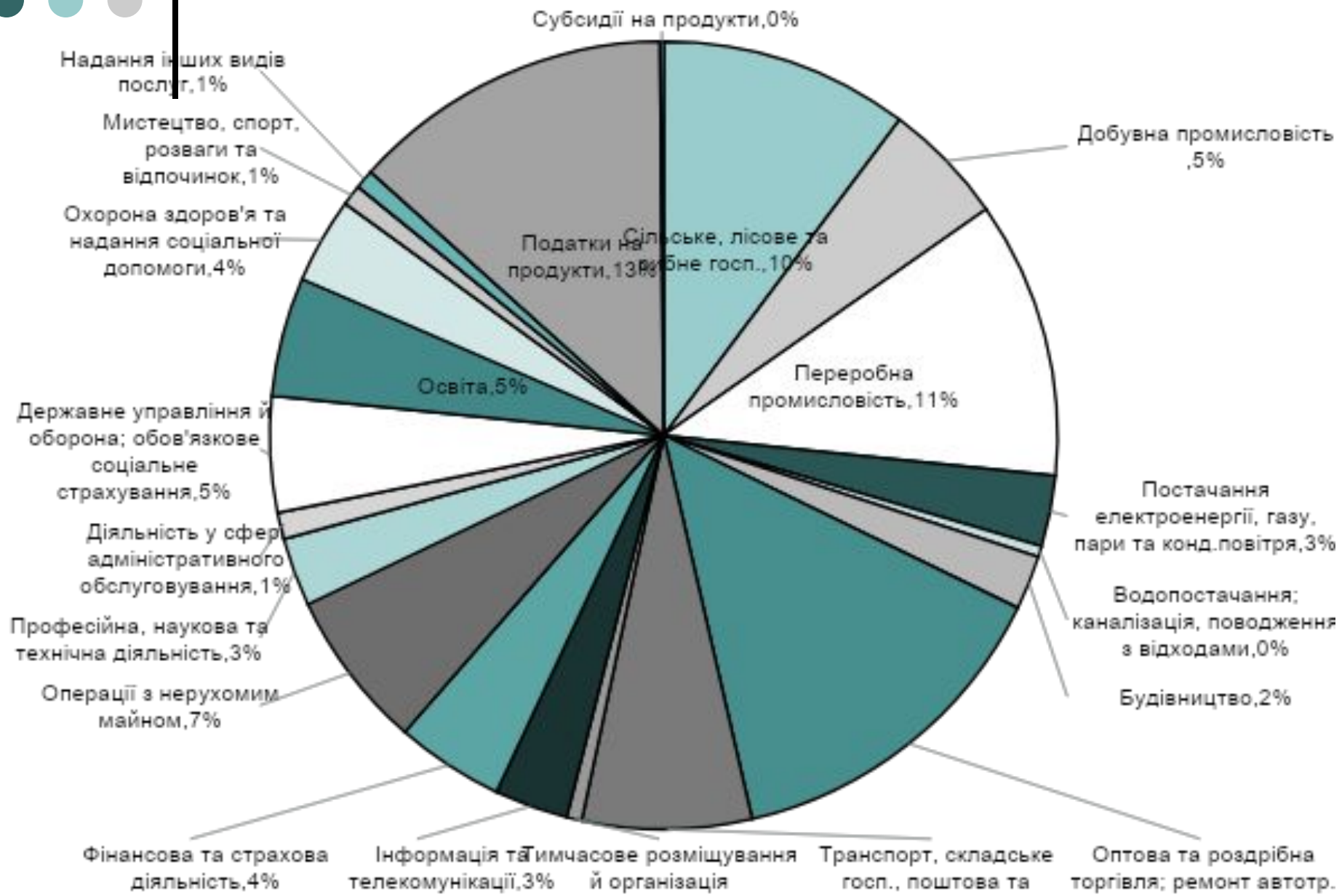
Структура ВВП України за витратами (кінцеве використання)

	Споживчі витрати		Валове		Експорт		Імпорт		Номінальний	
	витрати		нагромадження		товарів і послуг		товарів і послуг		ВВП	
	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП
2006	424,1	78%	134,7	25%	253,7	47%	-269,2	-50%	544,2	100%
2011	1105,2	84%	282,5	22%	708,0	54%	-779,0	-59%	1316,6	100%
2015	1715,6	87%	303,3	15%	1044,5	53%	-1084,0	-55%	1979,5	100%

Структура ВВП України за сектором діяльності за 2016 р., %

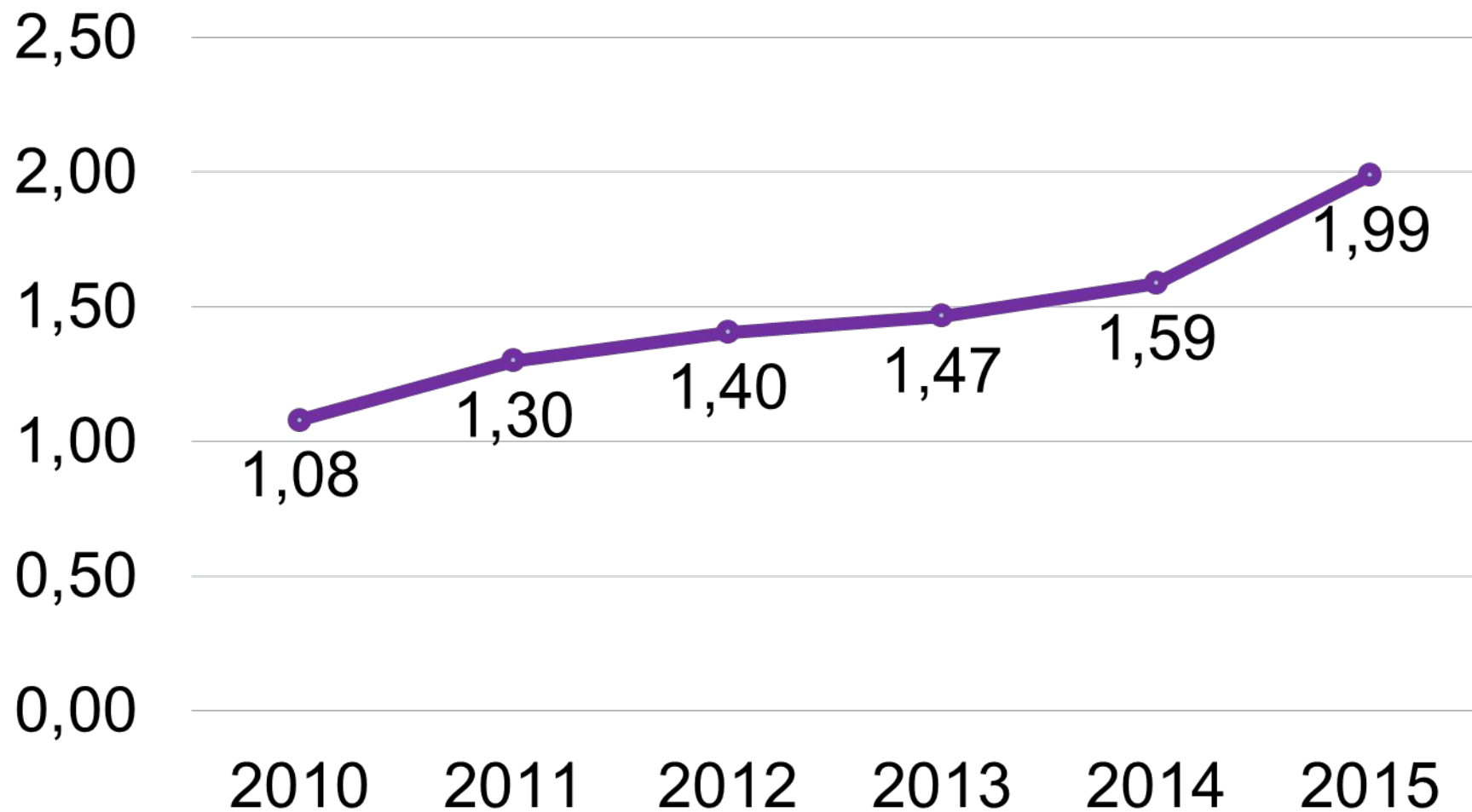
Валовий внутрішній продукт і валова додана вартість за видами економічної діяльності в 2014 р

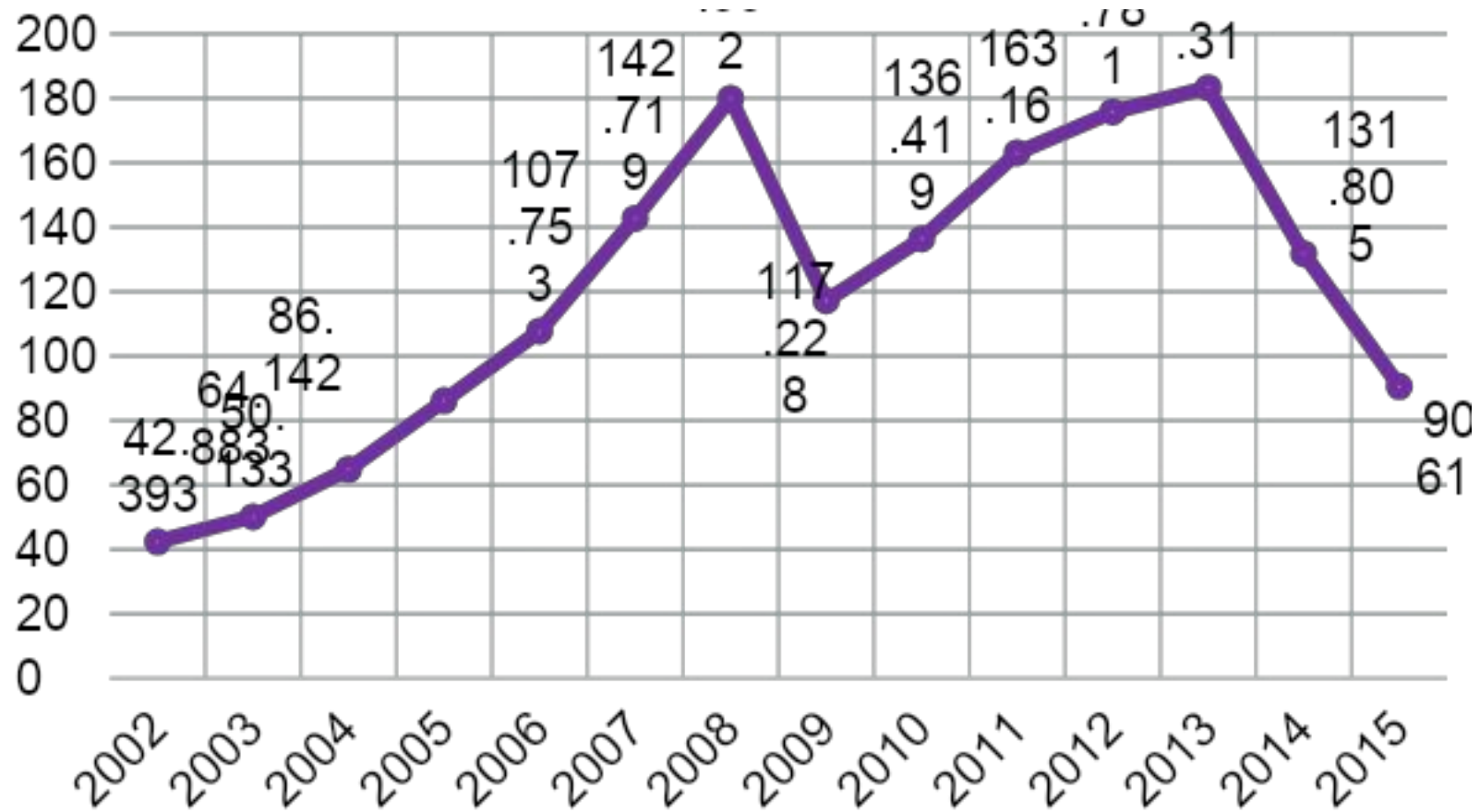

ВВП України, 2015

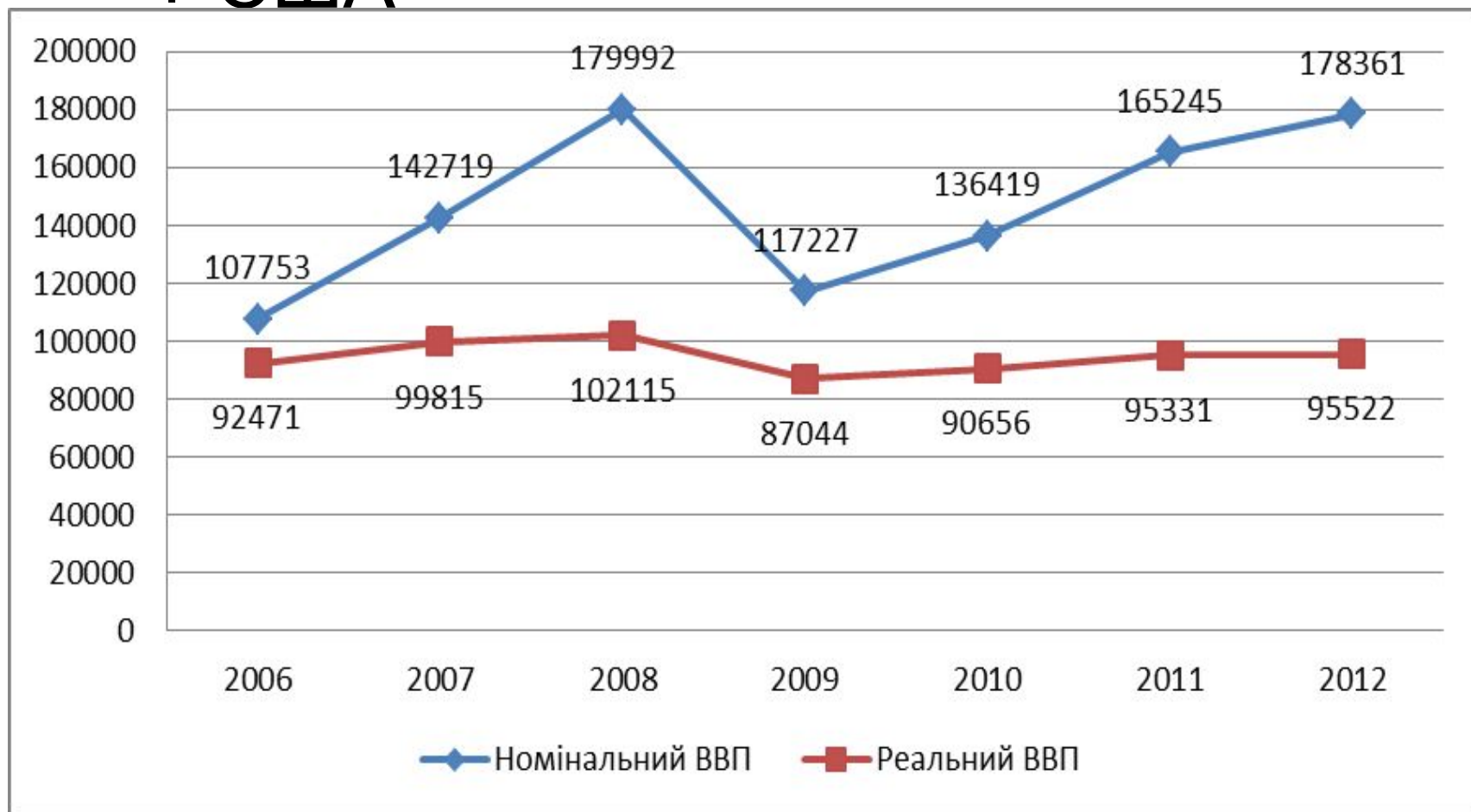
Валовий внутрішній продукт, трлн грн

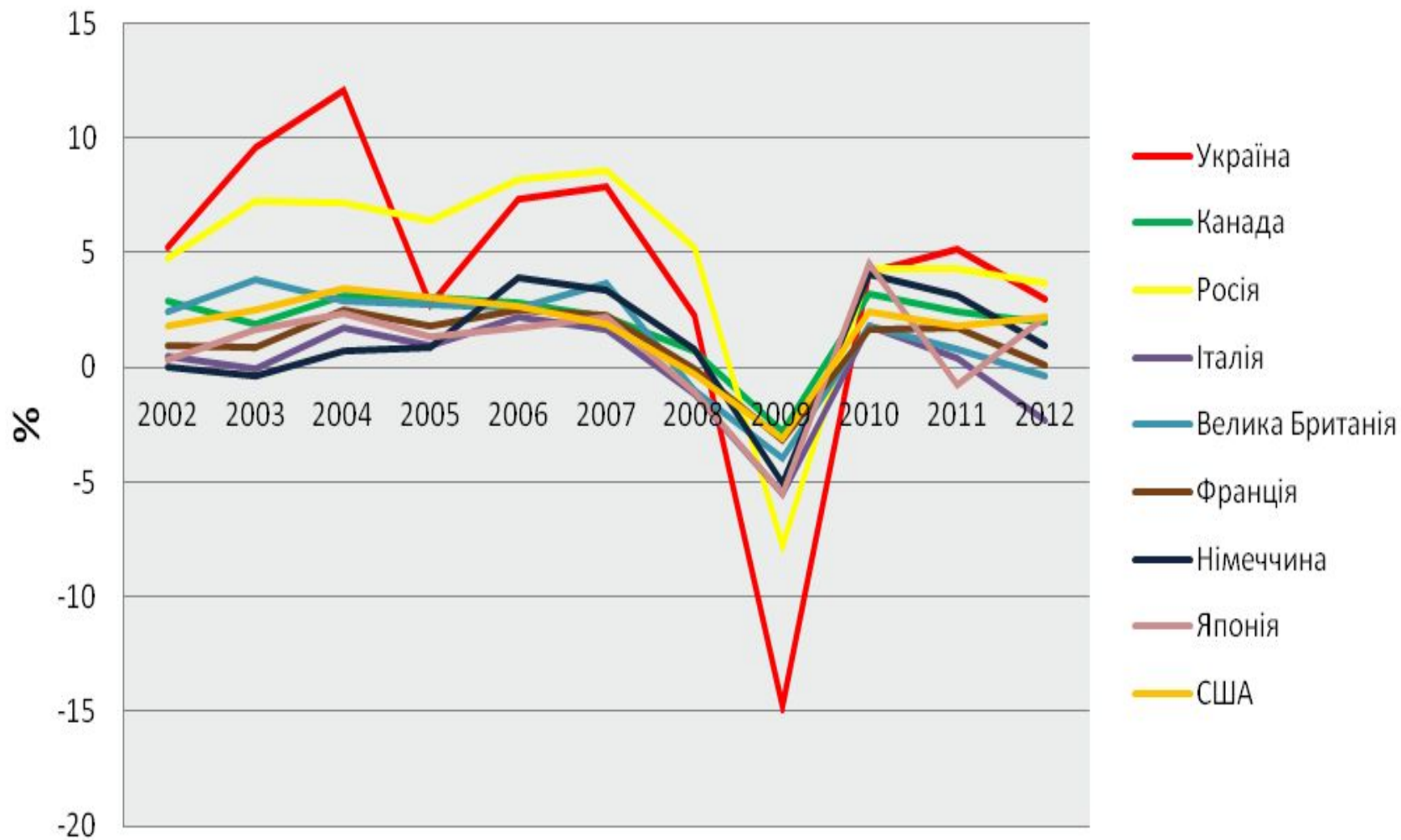
Динаміка ВВП України, 2002-2015 рр., млрд дол. США

Динаміка зміни номінального та реального ВВП України, млн дол. США

Ріст (падіння) реального ВВП України та країн Великої вісімки (у %)

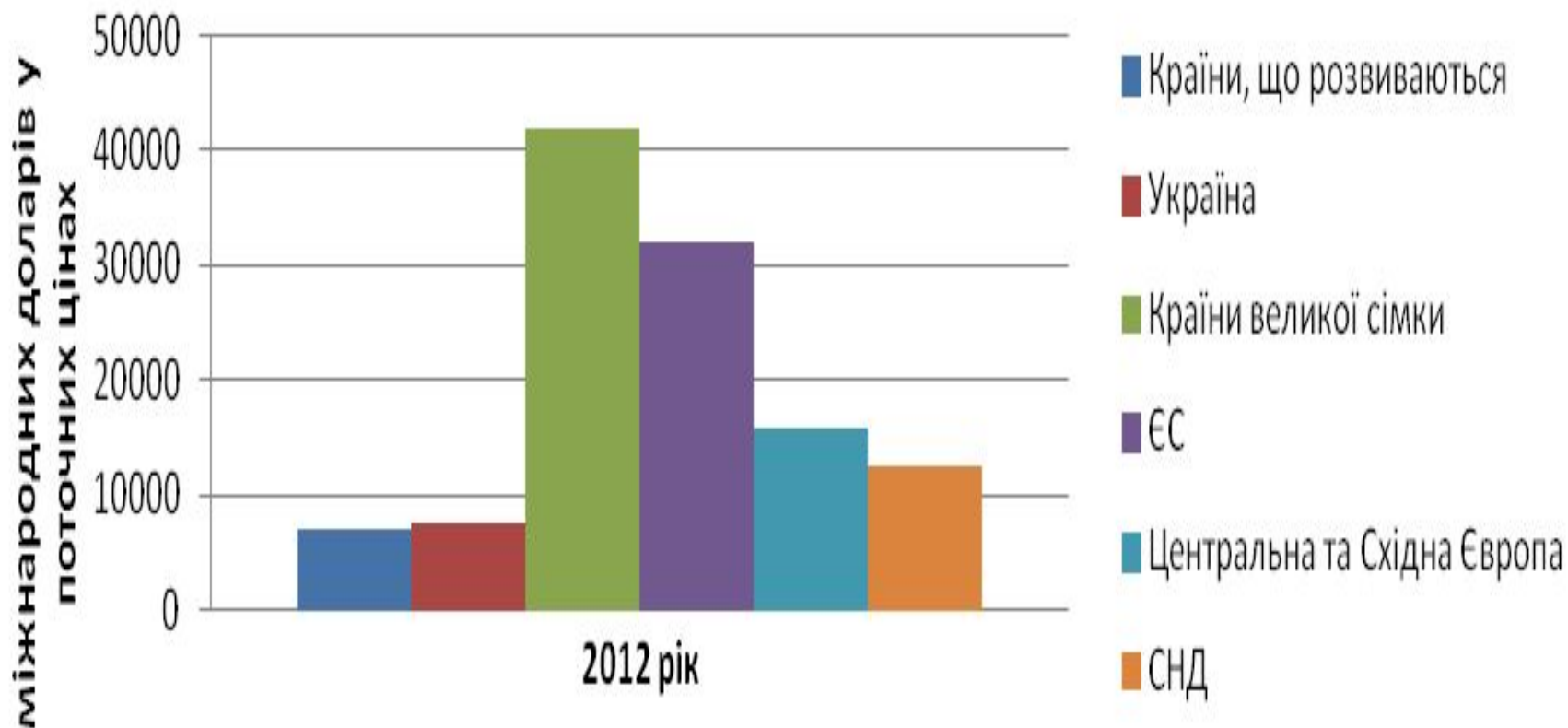

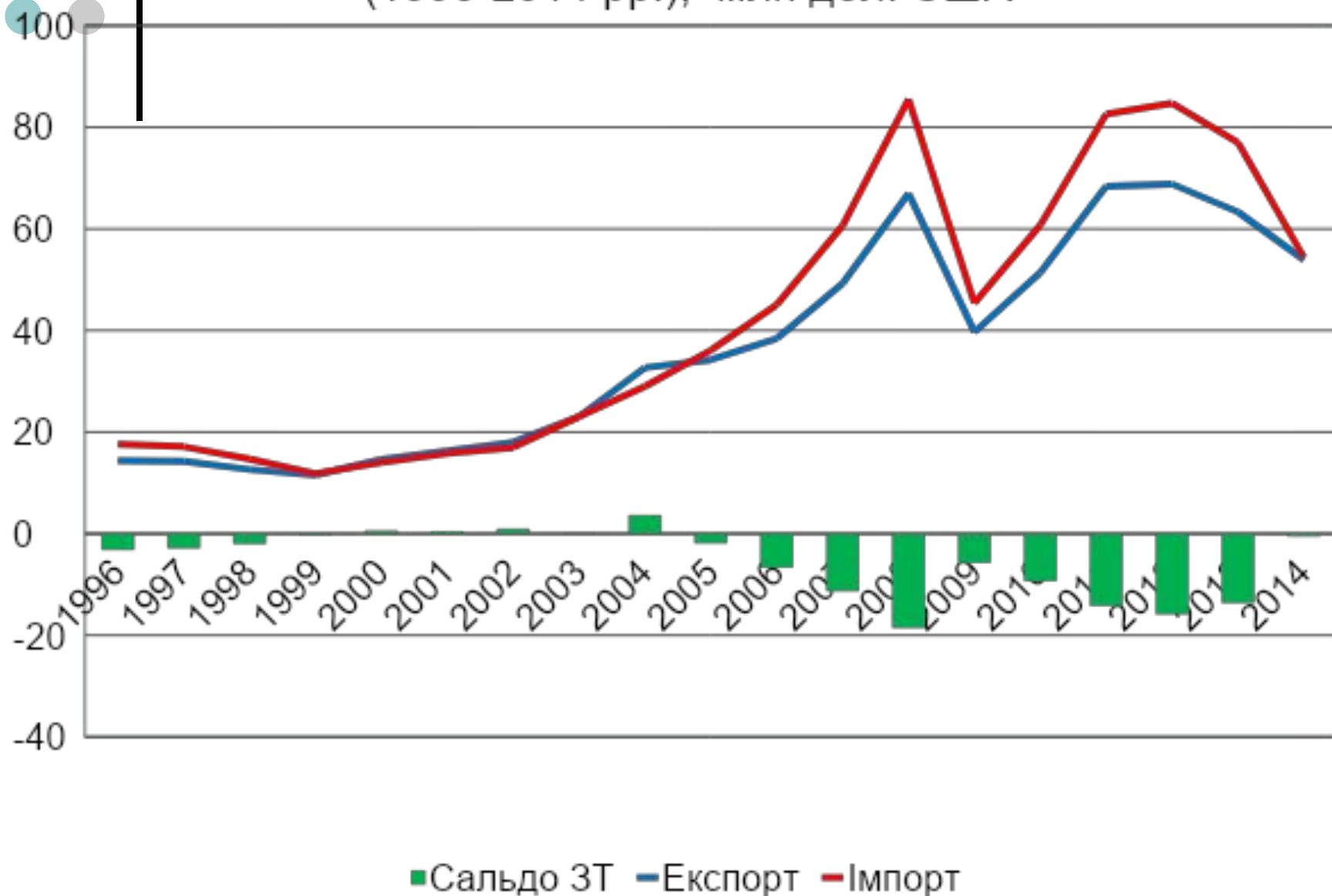
Паритет купівельної спроможності –

це кількість грошових одиниць даної країни, що необхідна для придбання тієї ж кількості товарів та послуг на ринку даної країни, яку можна придбати на один долар на ринку США. Використовуючи цей показник в якості умовного «валютного курсу», можна, наприклад, перерахувати номінальну величину ВВП на душу населення країни, переведену в долари США за поточним курсом національної валюти, в його реальну величину. Ця величина не залежить ні від різниці рівнів цін на одні і ті ж товари та послуги у різних країнах, ні від коливання курсу національних валют.

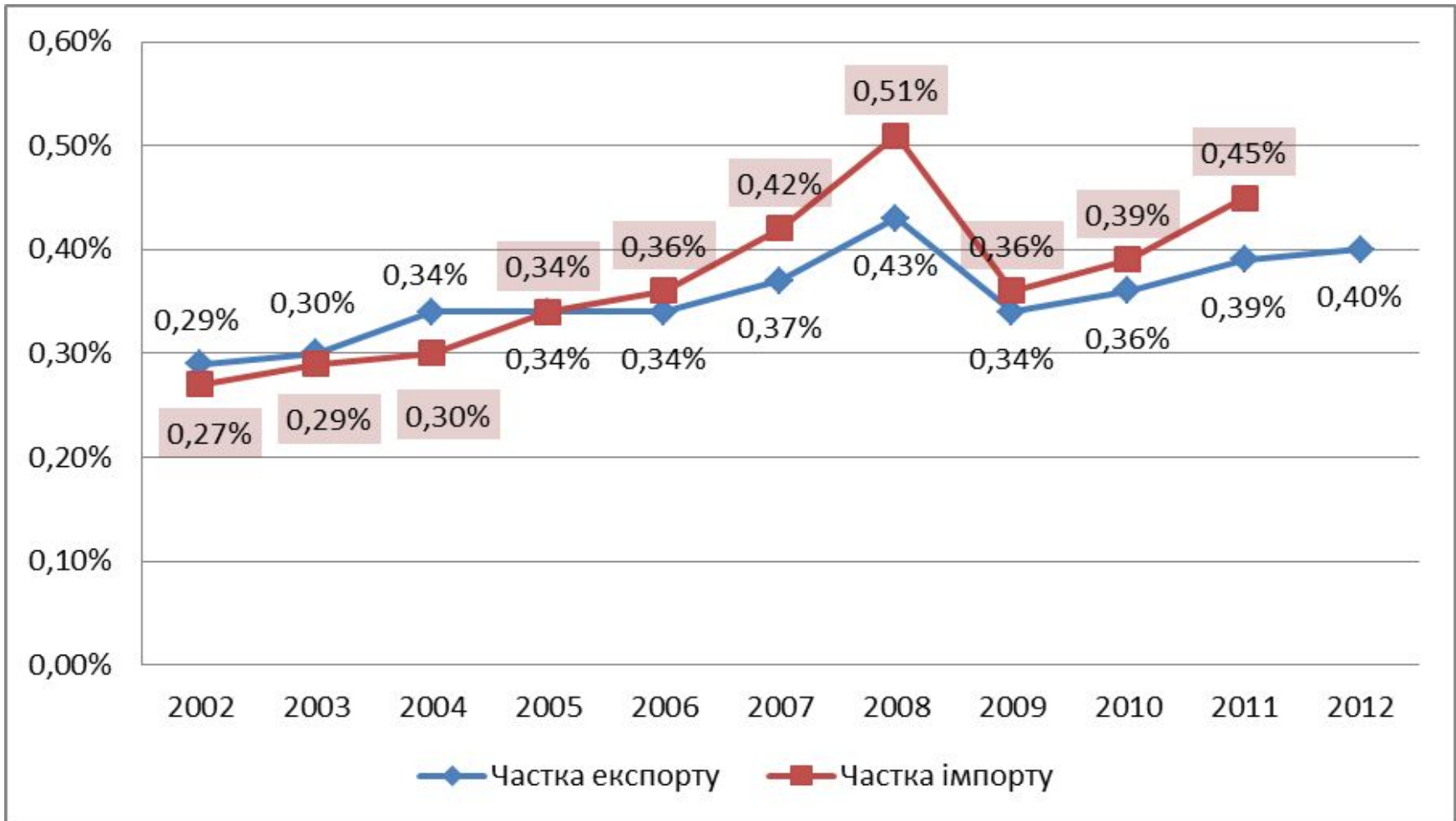
ВВП за паритетом купівельної спроможності на душу населення

Динаміка зовнішньої торгівлі України
(1996-2014 рр.), млн дол. США

Частка експорту та імпорту товарів та послуг України відносно світових показників, %

показники відкритості національної економіки

- Експортна квота визначається відношенням експорту конкретного року до ВВП.
- Імпортна квота визначається відношенням імпорту в конкретному році до ВВП.
- Квота зовнішньоторгового обороту визначається відношенням зовнішньоторгового обороту в конкретному році до ВВП. Цей показник слугує як коефіцієнт відкритості національної економіки.

ПЛАТІЖНИЙ

БАЛАНС (balance of payments) –

співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, та сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду.

П.б. є вартісним вираженням масштабів, структури та характеру зовнішньоекономічних операцій країни та її участі у світовому господарстві.

За формою складання *П.б.* є статистичним звітом, у якому в систематизованому вигляді наведено сумарні дані про зовнішньоекономічні операції резидентів країни з резидентами інших країн (з нерезидентами) за певний період (місяць, квартал, рік).

П.б. складається на певну дату.

Структура платіжного балансу України

<i>Кредит</i>	<i>Дебет</i>
1. Рахунок поточних операцій	
Експорт товарів	Імпорт товарів
Експорт послуг	Імпорт послуг
Доходи від інвестицій та оплати праці за кордоном	Перекази прибутків від іноземних інвестицій за кордон
Поточні трансферти з-за кордону	Поточні трансферти за кордон
<i>Сальдо балансу поточних операцій</i>	
2. Рахунок операцій з капіталом та фінансовими інструментами	
Інвестиції (прямі та портфельні) із-за кордону	Інвестиції (прямі та портфельні) за кордон
Отримані довготермінові й короткотермінові кредити	Надані довготермінові й короткотермінові кредити
Позики в іноземних урядів	Збільшення офіційних резервів
Помилки та упушення	
Результат (загальний кредит), включаючи помилки та упушення, статистичне розходження	Результат (загальний дебет), включаючи помилки та упушення, статистичне розходження

Основні компоненти платіжного балансу групуються за двома рахунками:

- ▣ **рахунок поточних операцій**
- ▣ **рахунок операцій з капіталом і фінансових операцій**

Рахунок поточних операцій включає всі операції з реальними цінностями, що відбуваються між резидентами та нерезидентами, а також операції, пов'язані з безоплатним наданням або одержанням цінностей, які призначені для поточного використання. У структурі поточного рахунка виділяються чотири основні компоненти: товари, послуги, доходи та поточні трансферти.

Рахунок операцій з капіталом і фінансових операцій охоплює всі операції, які включають одержання або оплату капітальних трансфертів (трансферти на інвестиційні цілі, прощення боргу, перекази мігрантів тощо), а також придбання або реалізацію нефінансових активів та прав власності, таких як, наприклад, торгові марки, патенти, авторські права, права на видобуток корисних копалин та інші.

Класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ

А. Поточні операції

- ▣ Товари.
- ▣ Послуги.
- ▣ Доходи від інвестицій.
- ▣ Інші послуги та доходи.
- ▣ Приватні односторонні перекази, Державні односторонні перекази.

Разом А: БАЛАНС ПОТОЧНИХ ОПЕРАЦІЙ.

В. Прямі інвестиції та інший довгостроковий капітал

- ▣ Прямі інвестиції.
- ▣ Портфельні інвестиції.
- ▣ Інший довгостроковий капітал.

Разом: А + В: БАЗИСНИЙ БАЛАНС.

С. Інший короткостроковий капітал

Д. Помилки та пропуски

Разом: А + В + С + D (відповідає концепції ліквідності у США).

Е. Балансувальні статті

- ▣ Переоцінка золотовалютних резервів, розподіл та використання СПЗ (SDR).
- ▣ Рух золотовалютного резерву.
- ▣ Надзвичайні джерела покриття сальдо.
- ▣ Зобов'язання, які утворюють валютні резерви іноземних офіційних органів.

Разом: А + В + С + D + E (відповідає концепції офіційних розрахунків у США).

Ф. Підсумкова зміна резервів

Золото, СПЗ (SDR), Резервна позиція у МВФ, Іноземна валюта, Інші вимоги, Кредити МВФ.

Сальдо платіжного балансу

сальдо платіжного балансу — різниця між переказами за кордон і надходженнями з закордону.

Позитивне сальдо платіжного балансу означає перевищення всіх надходжень у країну над платежами з країни.

Негативне сальдо платіжного балансу — перевищення платежів із країни над надходженнями в країну. Негативне сальдо платіжного балансу поступово зменшує валютний резерв країни. Але цього не відбувається, якщо платежі провадяться в національній валюті держави. Зазвичай міжнародні платежі здійснюються в доларах США або євро.

При визначенні сальдо платіжного балансу його статті можна поділити на основні і балансуючі.

До основних статей відносяться операції, що впливають на сальдо балансу і володіють відносною самостійністю: поточні операції і рух довгострокових капіталів.

До балансуючих статей відносять операції, які не є самостійними або мають обмежену самостійність.

Ці статті характеризують методи і джерела погашення сальдо платіжного балансу і включають рух валютних резервів; зміни короткострокових активів, окремі види іноземної допомоги, кредити міжнародних валютно-кредитних операцій тощо.

методи балансування ПБ

До традиційних методів балансування можна віднести: міжнародні кредити, імпорт іноземних капіталів, міждержавні позички.

До нових методів покриття дефіциту платіжного балансу можна віднести взаємне короткострокове кредитування в національній валюті Центральними банками згідно угоди. Це тимчасові методи балансування, оскільки країни-боржники зобов'язані виплачувати відсотки і дивіденди, а також суму основного боргу.

Допоміжним засобом балансування може бути реалізація іноземних та національних цінних паперів за іноземну валюту. Наприклад, США частково погашає дефіцит платіжного балансу шляхом розміщення скарбничих облігацій в Центральних банках інших країн.

Основним завершальним методом балансування платіжного балансу є резервні активи країни.

Платіжний баланс України
складає НБУ
(за місяць, квартал, рік)

На сайті НБУ:

Головна » Статистика »

Статистика зовнішнього сектору

Платіжний баланс

Платіжний баланс України у 2016 році

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу в 2016 році зріс до 3,4 млрд дол. США (3,6% від ВВП) порівняно з 186 млн. дол. США (0,2% від ВВП) у 2015 році. Темпи падіння експорту товарів та послуг становили 4,1% (у 2015 році – 26,9%), імпорт зріс на 3,9% (у 2015 році імпорт скоротився на 29,2%).

Рахунок поточних операцій

Статті платіжного балансу	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Рахунок поточних операцій	2531	-1617	-5272	-12763	-1732	-3018	-10245	-14315	-16478	-5273
Баланс товарів та послуг	671	-3068	-8152	-14350	-1953	-3984	-10157	-14326	-15594	-5283
Експорт товарів та послуг	44378	50239	64001	85612	54253	69255	88844	90035	85482	68485
Імпорт товарів та послуг	-43707	-53307	-72153	-99962	-56206	-73239	-99001	-104361	-101076	-73768
Баланс товарів	-1135	-5194	-10572	-16091	-4307	-8388	-16252	-19478	-19977	-6065
Експорт товарів	35024	38949	49840	67717	40394	52191	69418	70236	64997	55259
Імпорт товарів	-36159	-44143	-60412	-83808	-44701	-60579	-85670	-89714	-84974	-61324
Баланс послуг	1806	2126	2420	1741	2354	4404	6095	5152	4383	782
Експорт послуг	9354	11290	14161	17895	13859	17064	19426	19799	20485	13226
Імпорт послуг	-7548	-9164	-11741	-16154	-11505	-12660	-13331	-14647	-16102	-12444
Доходи (сальдо)	-985	-1722	-659	-1540	-2440	-2009	-3796	-2965	-3033	-1531
Поточні трансферти (сальдо)	2845	3173	3539	3127	2661	2975	3708	2976	2149	1541

Показники	2010	2011	2012	2013	2014
Сальдо поточного рахунку, млрд. дол. США	-3.018	-10.245	-14.315	-16.478	-5.273
Сальдо поточного рахунку до ВВП, % ¹	-2.1	-6.1	-7.8	-8.6	-4.0
Відкритість економіки ²	100.9	111.0	106.5	97.9	107.1
Експорт товарів та послуг, % до ВВП	49.0	52.5	49.3	44.9	51.6
Імпорт товарів та послуг, % до ВВП	51.8	58.5	57.2	53.1	55.5
Темпи зростання, % до попереднього року експорту товарів та послуг	127.7	128.3	101.3	94.9	80.1
імпорту товарів та послуг	130.3	135.2	105.4	96.9	73.0
Коефіцієнт покриття імпорту товарів експортом, %	86.2	81.0	78.3	76.5	90.1
Прямі іноземні інвестиції (сальдо), млн. дол. США	5759	7015	7195	4079	307
Прямі іноземні інвестиції (сальдо), % до ВВП	4.1	4.1	3.9	2.1	0.2
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, млрд. дол. США	58.0	66.3	75.0	78.9	63.8
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, % до ВВП	41.0	39.2	41.1	41.4	48.1
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, дол. США на 1 особу	1266.6	1453.0	1647	1737	1487
Валовий зовнішній борг, млрд. дол. США ³	117.3	126.2	134.6	142.1	126.3
Валовий зовнішній борг, % до ВВП	83.1	74.6	73.7	74.6	95.1
Валовий зовнішній борг, % до експорту товарів та послуг	169.4	142.1	149.5	166.2	184.4
Міжнародні резерви, млрд. дол. США	34.6	31.8	24.5	20.4	7.5
Міжнародні резерви в місяцях імпорту майбутнього періоду	4.2	3.7	2.9	3.3	1.5
Міжнародні резерви у % до короткострокового зовнішнього боргу за залишковим терміном погашення	70.7	53.6	37.4	33.9	13.7

Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Рахунок операцій з капіталом	-65	3	3	5	595	187	98	38	-83	368
Капітальні трансферти	-8	1	3	-1	137	8	11	7	1	329
Придб./реалізація нефін. активів	-57	2	0	6	458	179	87	31	-84	39
Фінансовий рахунок	8255	4022	14690	9695	-12589	7862	7692	10102	18584	-8402
Прямі інвестиції (сальдо)	7533	5737	9218	9903	4654	5759	7015	7195	4079	299
Портф. інвест. (акціонерний капітал)	86	320	694	398	99	294	511	493	1191	-390
Кредити та облігації	7563	12527	23105	12397	-9137	6762	2598	6035	7349	-2242
Середньо- і довгостр.кредити, облг.	6146	8845	18238	13428	-4663	3930	709	9320	5790	-3028
Сектор державного управління	1319	357	1059	-7	-1116	3112	1117	4430	4753	3293
Банки	1625	4079	10526	7586	-3272	-2120	-4626	-2038	-301	-1921
Надходження	1848	4795	11879	11500	5717	3879	3244	4705	4628	1735
Виплати	-223	-716	-1353	-3914	-8989	-5999	-7870	-6743	-4929	-3656
Інші сектори	3202	4409	6653	5849	-275	2938	4218	6928	1338	-4400
Надходження	6580	8727	12632	14426	10278	12823	14626	17706	14197	3235
Виплати	-3378	-4318	-5979	-8577	-10553	-9885	-10408	-10778	-12859	-7635
Короткострокові кредити	1417	3682	4867	-1031	-4474	2832	1889	-3285	1559	786
Органи грошово-кредитн. рег.	-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сектор державного управління	0	0	0	0	0	2000	0	-2000	0	0
Банки	1029	3464	4497	-1559	-4372	365	866	-983	1002	473
Інші сектори	393	218	370	528	-102	467	1023	-302	557	313
Інший капітал, у тому числі	-6927	-14562	-18327	-13003	-8205	-4953	-2432	-3621	5965	-6069
Готівкова валюта поза банками	-3170	-8507	-13518	-12897	-9713	-5600	-11408	-7961	-2691	-2731
Помилки та упушення	129	93	-437	531	343	1354	986	1375	-657	580

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Зведений баланс	10721	2408	9421	-3063	-13726	5031	-2455	-4175	2023	-13307
Фінансування	-10721	-2408	-9421	3063	13726	-5031	2455	4175	-2023	13307
Резервні активи (мінус: зростання)	-10425	-1999	-8980	-1080	5654	-8460	2455	7594	3552	12404
Кредит МВФ НБУ (мінус: погашення)	-296	-409	-441	4143	1228	1401	0	-2631	-3062	551
Кредит МВФ уряду України (мінус: погашення)	0	0	0	0	4798	2028	0	-788	-2513	352
Спеціальні права запозичення	0	0	0	0	2046	0	0	0	0	0

Фінансування

Зведений баланс	10721	2408	9421	-3063	-13726	5031	-2455	-4175	2023	-13307
Фінансування	-10721	-2408	-9421	3063	13726	-5031	2455	4175	-2023	13307
Резервні активи (мінус: зростання)	-10425	-1999	-8980	-1080	5654	-8460	2455	7594	3552	12404
Кредит МВФ НБУ (мінус: погашення)	-296	-409	-441	4143	1228	1401	0	-2631	-3062	551
Кредит МВФ уряду України (мінус: погашення)	0	0	0	0	4798	2028	0	-788	-2513	352
Спеціальні права запозичення	0	0	0	0	2046	0	0	0	0	0

Примітка.

Дані за 2014 рік наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя.

Рівновага платіжного балансу

Стан платіжного балансу, змінюючи активи Центрального банку, безпосередньо впливає на пропозицію грошей в країні.

Сумарне сальдо угод, здійснених в даному періоді по рахунку поточних операцій, лише випадково може виявитися нульовим.

- Додатне сальдо по рахунку поточних операцій ($NE > 0$) означає, що країна збільшила свої інвестиції в закордонних країнах, а від'ємне сальдо по цьому рахунку ($NE < 0$) свідчить про приріст закордонних інвестицій в країні. В стані рівноваги $NE = \{S + T - G\} - I$, тобто перевищення заощаджень приватного сектору і держави (сума в дужках) над інвестиціями всередині країни інвестується закордоном.

Крім надання торгових кредитів у балансі руху капіталів відображаються «портфельні» інвестиції. В кредиті балансового рахунку операцій з капіталом враховуються витрати жителів країни на придбання закордонних фінансових активів (KZ), а в дебеті — грошові надходження від нерезидентів, що придбають фінансові активи в даній країні (KE).

- Сальдо рахунку операцій з капіталом називається чистим експортом капіталу (NKE). При $NKE > 0$ країна має чистий відтік капіталу, а при $NKE < 0$ — чистий притік капіталу. Сумарне сальдо рахунку поточних операцій і рахунку операцій з капіталом є сальдо платіжного балансу (ZB). Країна має активний платіжний баланс (надлишок), якщо $NE > NKE$, і пасивний (дефіцит), якщо $NE < NKE$.

- **Дефіцит платіжного балансу означає, що жителі країни в даному періоді заплатили іноземцям більше** (оплата благ плюс експорт капіталу), ніж одержали від них (виручка від експорту благ плюс імпорт капіталу). Отже, іноземці мають суму грошей даної країни, рівну величині дефіциту її платіжного балансу. Ці гроші будуть пред'явлені в Центральний банк країни для обміну на девізи (іноземні валюти), і валютні резерви Центрального банку скоротяться. Це відображає сальдо рахунку валютних резервів Центрального банку.
- **При надлишку платіжного балансу валютні резерви Центрального банку зростають за період на величину надлишку.**
- **Незмінна рівновага торговельного балансу не лише недосяжна, але й недалекоглядна мета.** Країна, яка намагається підтримувати нульовий торговельний баланс, відмовляється від вигод зовнішньої торгівлі й міжнародного кредиту. Вона обмежує себе в можливостях: інвестувати за кордон та збільшувати доход за рахунок міжнародних інвестицій; позичати на зовнішніх ринках; підтримувати рівень виробництва та споживання у випадку війни, стихійного лиха, інших зовнішніх і внутрішніх потрясінь. **Отже, уряди більшості країн намагаються підтримувати врівноважений торговельний баланс лише як нульове сальдо зовнішньої торгівлі протягом ряду років. Важливішим є контролювання стану платіжного балансу в цілому.**

У довгостроковому періоді платіжний баланс **вважається врівноваженим**, якщо сума балансів офіційних розрахунків за період дорівнює нулеві. У такому випадку країна здатна самостійно забезпечувати себе необхідними імпортними товарами й послугами, без витрачання резервів або збільшення зовнішнього боргу.

Від'ємний платіжний баланс неможливо підтримувати довгий час через скорочення валютних резервів.

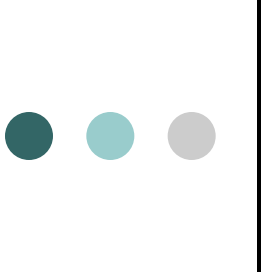
Довгостроковий активний платіжний баланс на основі додатного сальдо торгівлі, послуг і доходів від інвестицій у принципі можливий. Але з названих вище причин утримання активного платіжного балансу тривалий час може виявитися недоцільним.

Для утримання постійної рівноваги платіжного балансу треба підтримувати на незмінному рівні обсяг резервів. Якщо поточні диспропорції автономних угод не компенсуються операціями з резервами, вони коригуються ринковими силами, і часто — в напрямку скорочення обороту зовнішньої торгівлі.

Додатне сальдо автономних угод нейтралізується підвищенням валютного курсу і скороченням чистого експорту переважно за рахунок зменшення експорту.

Від'ємне сальдо автономних угод компенсується зниженням обмінного курсу та збільшенням чистого експорту, в тому числі — за рахунок скорочення імпорту.

Платіжний баланс за звітний період завжди дорівнюватиме нулеві й завжди засвідчуватиме формальну збалансованість поточних та фінансових операцій. Але в умовах зовнішніх шоків, сезонних та циклічних коливань, подібна збалансованість невиправдана з точки зору стабільності виробництва, зайнятості, життєвого рівня населення та внутрішніх цін.

Активний платіжний баланс — ПБ, в якому сума надходжень перевищує суму витрат і платежів. Активний платіжний баланс країни виникає, коли сума грошей, що надходять в економіку держави з за кордону, перевищує суму платежів що йдуть за кордон.

- Отже, у короткостроковому періоді нерівновага платіжного балансу припустима. Але при пасивному платіжному балансі слід запобігати збільшенню дефіциту автономних операцій і дефіциту фінансування платіжного балансу. Дефіцит фінансування платіжного балансу є перевищенням дефіциту автономних операцій над обсягом валютних резервів або над бажаним обсягом їхнього скорочення. Наслідками дефіциту фінансування платіжного балансу можуть бути: 1) збільшення товарних кредитів; 2) зростання неплатежів і зовнішньої чистої кредиторської заборгованості підприємств країни; 3) збільшення іноземних і внутрішніх займів та процентних ставок по них; 4) прискорене зростання чистого зовнішнього боргу і сум його обслуговування; 5) припинення імпорتنих поставок через відмову поставщиків; 6) передача виробленої продукції, землі, майна, акцій та інших активів нерезидентам в рахунок погашення заборгованості.
- Для попередження кризи платіжного балансу необхідно підтримувати обсяг валютних резервів на достатньому рівні. Достатнім вважається обсяг валютних резервів, здатний забезпечити оплату імпорту країни протягом 3-х місяців.

Критичний імпорт

так званий критичний імпорт, до якого належать переважно **енергоресурси** (якщо такі відсутні у країні) або **інша продукція, яка не виробляється у країні, але є необхідною** для нормального розвитку її економіки.

До критичного імпорту можуть відноситись також інвестиційні товари — машини, устаткування, без яких неможливі інвестиційні процеси, структурні зрушення в економіці, але випуск яких недостатній у країні.

Перелік товарів критичного імпорту в Україні відповідає тому, на які міністерство економічного розвитку і торгівлі встановило 0% мита.

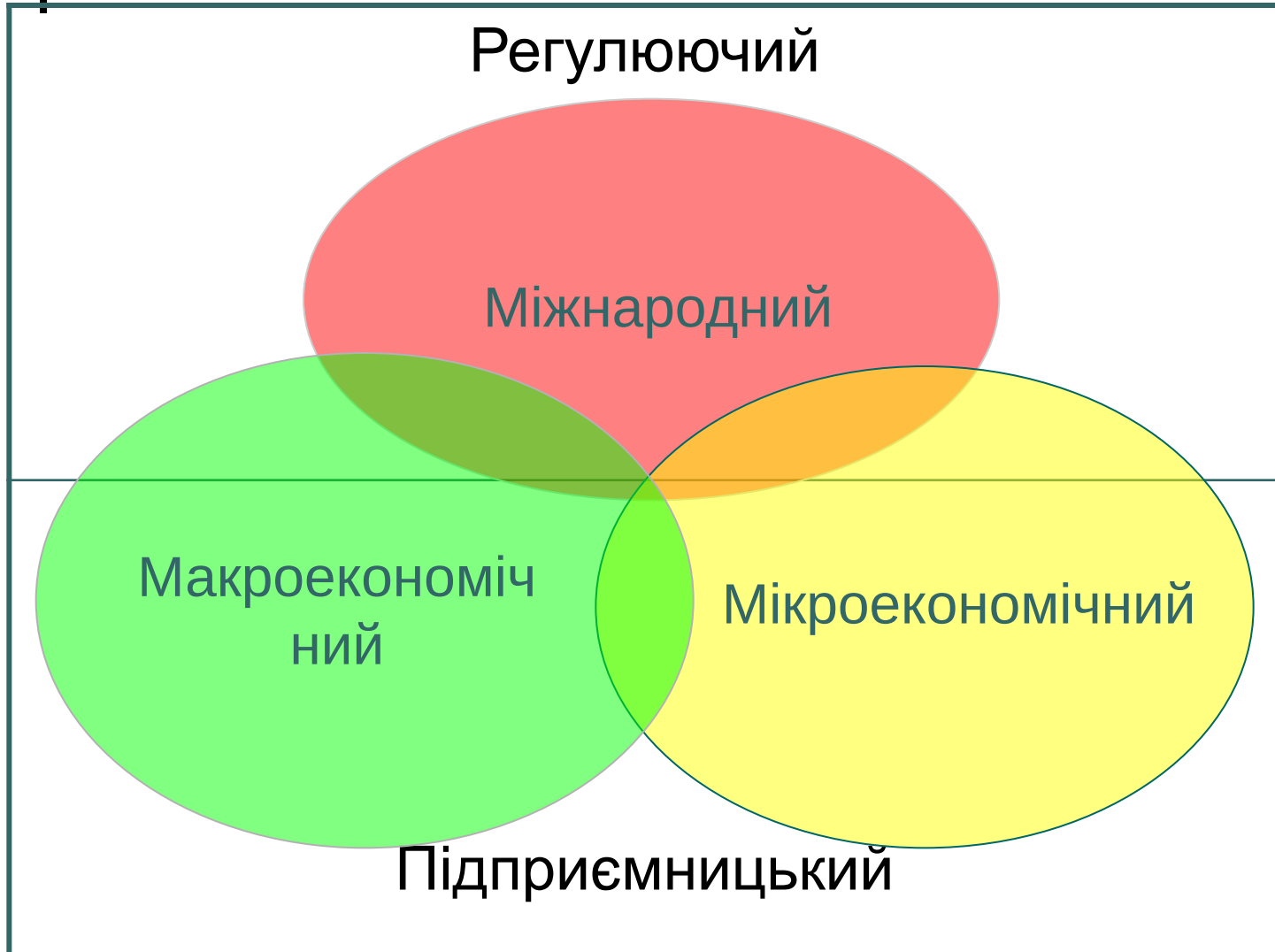
Від мита звільнені: електроенергія, паливні елементи для АЕС, вугілля, кокс, газ, нафта та нафтопродукти, деякі медичні вироби, ліки та сировина для їх виробництва.

"Наразі уповноважені банки зобов'язані здійснювати авансові платежі в іноземній валюті за імпорт товару за зовнішньоекономічним договором, загальна вартість якого перевищує 500 тисяч доларів, виключно з використанням акредитивної форми розрахунків", - йдеться у повідомленні.

Вимога не поширюється на операції з купівлі таких енергетичних товарів, як нафта, газу природного, електроенергії, бензину, дизпалива тощо.

Рівні ЗЕД

- ● ● | Суб'єкти та рівні розвитку та регулювання МЕД

- Суб'єктами МЕД в будь-якій країні є ті юридичні, фізичні особи, організаційні структури, які наділені відповідною дієздатністю та правами.

Згідно з Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” (ст.3) такими *суб’єктами* можуть бути:

- ▣ *фізичні особи*
- ▣ *юридичні особи*
- ▣ *об’єднання юридичних та фізичних осіб*
- ▣ *структурні одиниці іноземних суб’єктів господарської діяльності спільні підприємства*
- ▣ *інші* суб’єкти господарської діяльності, передбачені Законами України.
- ▣ **Україна** в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій

1. **фізичні особи** – громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають відповідну правоздатність та дієздатність згідно із законами України і постійно мешкають на території України.
2. **юридичні особи**, які зареєстровані в Україні (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торгові дома, посередницькі установи, міжнародні об'єднання, організації та ін.), у тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких повністю перебуває у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності.
3. **об'єднання юридичних та фізичних осіб**, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким чинними цивільно-правовими законами не заборонено здійснювати господарську діяльність.
4. **структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності** (філії, відділення, тощо), які не є юридичними особами, але мають постійне місцезнаходження на території України.
5. **спільні підприємства** з участю українських та іноземних суб'єктів господарської діяльності, які мають відповідну реєстрацію та мають постійне місцезнаходження на території України.
6. **інші** суб'єкти господарської діяльності, передбачені Законами України.
7. **Україна** в особі її органів, місцеві органи влади і управління в особі створених ними зовнішньоекономічних організацій, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, а також інші держави, які беруть участь у господарській діяльності на території України, діють як юридичні особи згідно з частиною четвертою статті 2 цього Закону і

Мікроекономічний рівень ЗЕД

Цілі

Максимізація прибутку

Макроекономічний рівень ЗЕД

Цілі

Максимізація випуску продукції

Збільшення зайнятості

Подолання проблеми розподілу доходів на національному рівні

Підвищення якості життя

Забезпечення економічної безпеки

Механізм

Принципи управління –
протекціонізм,
свобода торгівлі

Інструменти регулювання –
митні тарифи,
експортні та імпорتنі квоти
і ліцензії, субсидії,
валютний курс,
ціноутворення

Інституційно-правові
норми
та структури,
які регламентують
порядок здійснення
міжнародної економічної
співпраці

Міжнародний (наддержавний) рівень

Ціль

Стабільний розвиток

Система світової економіки

Інструменти

Міжнародні економічні інститути

міжнародні організації

міжнародні режими

міжнародні

регіональні

спеціалізовані

національні

преференційні

інтеграційні угруповання

дискримінаційні

Цілі зовнішньоекономічної політики

Захист економічних інтересів України та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку

Створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці

Стимулювання прогресивних структурних змін в економіці

Заохочення конкуренції та ліквідація монополізму у сфері ЗЕД

Типи зовнішньоекономічної політики

Пасивна відповідь на зростаючу економічну взаємозалежність – погодження на часткову/повну втрату суверенітету

“Експлуатаційний” підхід – форсування лібералізації економічних відносин

Захисна відповідь – зниження рівня економічної взаємозалежності

Економічна агресія

Конструктивні заходи – узгодження механізмів регулювання

Проблеми зовнішньоекономічної політики

Недосконалість

та

нестабільність
законодавчої
бази

міжнародної
економічної
діяльності,
відсутність
внутрішньо
узгодженої
системи

митного,
податкового
регулювання,
механізмів

банкрутства;

Нерозвиненість

або відсутність
ряду важливих
інститутів
регулювання,
сприяння та
обслуговування
міжнародної
економічної
діяльності,
передусім в
банківській,
страховій,
кредитній,
фінансовій
сфері;

Адміністративні
та фінансові
обмеження,
несприятливі
для
експортно-
імпортних
та
інвестиційних
операцій умови
митного та
податкового
регулювання;

Дефіцит

інститутів

та

організаційних
структур
підтримки та
обслуговування
міжнародної
економічної
діяльності,
зокрема
інформаційних,
маркетингових
дослідницьких,
аналітичних
центрів,
консалтингових
та
інжинірингових

Елементи механізму регулювання міжнародних економічних відносин

Принципи управління, які характеризують певну "ідеологію" підходу до міжнародних економічних відносин. Розрізняють два основних полюса економічного співробітництва, положення між якими визначає характер і форми регулювання світогосподарських зв'язків: протекціонізм і вільна торгівля

Сукупність конкретних економічних методів та інструментів регулювання. До них належать митні тарифи, квоти і ліцензії, субсидії, валютні курси тощо

Інституційно-правові структури — це різні міжнародні та національні норми, звичаї, угоди, правила, які регламентують порядок здійснення міжнародного економічного співробітництва

Цілі регулювання МЕД

- 1. Ефективний розподіл наявних економічних ресурсів з точки зору максимізації добробуту, тобто споживання товарів та послуг.
- 2. Вплив системи на економічне зростання.
- 3. Повна зайнятість.
- 4. Розподіл доходів.
- 5. Стабільність цін.
- 6. Якість життя.
- 7. Економічна безпека.

